

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КАНАДОЗНАВЧИХ СТУДІЙ

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2020. – Т. 41. – С. 11-18
DOI: 10.31861/mhpi2020.41.11-18

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2020. – Volume. 41. – pp. 11-18
DOI: 10.31861/mhpi2020.41.11-18

УДК 323.15(71)(=161.2)323(477)

© Віталій Макар¹

Українці Канади та їх роль у відстоюванні української державності

Стаття присвячена вивченню діяльності як українських етнічних організацій на території Канади, так і окремих осіб, відомих канадських політиків українського походження, щодо лобіювання української державності перед урядом Канади. Цілком зрозуміло, що тісні дружні міждержавні стосунки між обома державами склалися після проголошення України незалежною. Особливо Канада підтримує Україну в теперішній, важкий час у протистоянні із російською агресією. Безперечно, офіційна Канада, не зовсім могла відверто говорити про українську державність до 1991 р. Але, очевидно, вона постійно відчувала тиск з боку української громади, мається на увазі 1920-1980 рр., щодо лобіювання інтересів Материкової Батьківщини. Відомо що Канада достатньо толерантно та приязно ставилась до змагань українців за свою державність. До 1923 р. на території Домініону функціонувало дипломатичне представництво Західноукраїнської Народної Республіки, представники української громади Канади були делегатами на Паризьку мирну конференцію після Першої світової війни, утворення та діяльність Комітету українців Канади (в подальшому Конгресу українців Канади), участь у відстоюванні українських інтересів першого канадського українця у Федеральному парламенті Михайла Лучковича, діяльність та промови Сенатора українського походження Павла Юзика – всі ці речі дають підстави говорити про увагу Канади до українського питання.

Ключові слова: Україна, Канада, Українська державність, Комітет українців Канади.

Ukrainian Canadians and Their Role in Supporting Ukrainian Statehood

This article is devoted to the study of the activities of both Ukrainian ethnic organizations in Canada and individuals, well-known Canadian politicians of Ukrainian descent, in lobbying of Ukrainian statehood before the Government of Canada. It is quite clear that close friendly interstate relations between the two countries developed after Ukraine's declaration of independence. Especially Canada supports Ukraine in the current, difficult time in the face of Russian aggression. Undoubtedly, official Canada could not speak openly about Ukrainian statehood until 1991. But, apparently, it constantly felt pressure from the Ukrainian community, meaning 1920-1980, to lobby for the interests of the Motherland. It is known that Canada was quite tolerant and friendly to the competition of Ukrainians for their statehood. Until 1923, the diplomatic mission of the Western Ukrainian People's Republic functioned in the Dominion, representatives of the Ukrainian community in Canada were delegates to the Paris Peace Conference after the First World War, the formation and activities of the Committee of Ukrainians of Canada (later the Ukrainian Canadian Congress), Ukrainian in the Federal Parliament Mykhailo Luchkovych, the activities and speeches of the Senator of Ukrainian origin Pavlo Yuzyk – all these things give grounds to talk about Canada's attention to the Ukrainian issue.

The relevance of this article is to define the role played by Ukrainian Canadian organizations, as well as prominent figures of Ukrainian politics in lobbying the interests of the Motherland before the Government of the Canadian Federation. The proposed study include: the influence of Canadian Ukrainians on the attitude of Canada's position to the events in Ukrainian lands after the First World War; the efforts of Ukrainian socio-political organizations and prominent Canadian politicians of

¹ Кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, директор Центру канадських студій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна. E-mail: v.makar@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0001-8994-4582>.

Ukrainian descent to influence the Government of Canada to take a definite position on the Ukrainian question during and after World War II; UCC requirements for the liberation of Ukraine from Soviet rule.

Keywords: Ukraine, Canada, Ukrainian Statehood, Ukrainian Canadian Committee.

Постановка проблеми. Актуальність даної статті полягає у визначенні тієї ролі, яку відіграли організації українців Канади в особі Комітету українців Канади, а також видатні політику українського походження у лобіювання інтересів Материкової Батьківщини перед урядом Канадської Федерації. Запропоноване дослідження полягає у вивченні: впливу канадських українців на ставлення позиції Канади до подій на українських землях по завершенні Першої світової війни; намаганні українських громадсько-політичних організацій та відомих канадських політиків українського походження вплинути на уряд Канади зайняти визначену позицію щодо українського питання під час та по закінченні Другої світової війни; вимог КУК стосовно звільнення України з-під радянського панування.

Аналіз досліджень з даної проблематики. У статті використані матеріали та публікації, що стосуються обраної тематики, а саме, ролі українських організацій та окремих визначних представників української етнічної групи Канади. Безумовно, у даному випадку йде мова про канадських дослідників, зокрема таких, як М. Марунчак, П. Юзик, П. Саварин, Д. Гусар-Струк, Б. Кордан, Л. Луцюк, Г. Потребенко. Також при написанні були використані матеріали з Українського-канадського архіву-музею Альберти та Комітету українців Канади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поза сумнівом, на сьогоднішній день Канада є важливим стратегічним партнером України, державою, яка першою, разом із Польщею визнала українську незалежність. Безперечно, Канада докладає всіх можливих зусиль у допомозі Україні в протистоянні з російською агресією, у лобіюванні українських інтересів на міжнародній арені. Активно відстоює інтереси Української держави, вносячи пропозиції стосовно формування зовнішньої політики по відношенню до України перед урядовими колами Канади українська громада, яка сформувалась на території Північноамериканського континенту протягом усіх етапів імміграції.

В даному контексті варто зауважити, що правлячі кола Канади у питанні будь-якого визнання незалежності України до 1991 р. не могли на офіційному рівні робити такого роду заяви. Будучи домініоном Великої Британії, вона брала участь у війні на боці Антигітлерівської коаліції, до складу якої входив і Радянський Союз. Тому, говорячи по простому, глибоко співчуваючи українському народові, вона не могла собі дозволити ні під час війни, ні відразу після її закінчення, відверто висловлюватися на користь надання Україні незалежності, що не відповідало б погодженим діям у рамках Антигітлерівської коаліції, і відповідно повоєнному устроєві світу. Але потрібно віддати належне, що Канадська держава ніколи не намагалася стримати починання представників української громади щодо внесення пропозицій стосовно відстоювання української державності.

Правлячі кола Канади у питанні незалежності України перебували у дещо делікатній ситуації. З одного боку, в державі діяло потужне проукраїнське незалежницьке лобі не лише в особі українських організацій, але й тих загальноканадських структур, особливо політичних партій, у складі яких діяли представники української громади, і які, зрештою, користувалися її підтримкою у досягненні своїх політичних цілей. Дану позицію Канадської Федерації щодо української проблематики детально описує відомий канадський дослідник Богдан Кордан².

Важливо зауважити, що просування ідеї та бажання відтворення української незалежності перед урядовими колами Канади відбувалося як на організаційному, так і на персональному рівнях.

Питання української державності впродовж ХХ ст. постійно турбувало суспільство Канади, в усякому випадку ту його частину, котра складається з українських переселенців та їх нащадків. Процес почав набирати організованого характеру щойно по завершенні Першої світової війни. Він був пов'язаний з подіями на материковій Батьківщині – виникненням Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, їх формальним об'єднанням в

² Kordan, B. (2001). *Canada and the Ukrainian Question, 1939-1945: A study in Statecraft*, Montreal, McGill-Queen's University Press, 258 p.

єдину Соборну Українську Державу. Насправді до реального об'єднання не дійшло, оскільки під тиском зовнішніх та внутрішніх чинників обидва державні утворення впали. А їх політичні, державні, військові діячі, науковці, діячі культури – всі ті, кому вдалося уникнути загибелі, чи переслідувань з боку поневолювачів – значною мірою опинилися на Заході, спочатку в побли-зких державах, а потім і на Американському континенті.

Проте інформація про події на українських землях доходила до українців Канади значно швидше, ніж туди доїжджали нові поселенці. Відповідно, вона потрапляла до засобів масової інформації – україномовних та англомовних, до громадсько-політичних організацій. Саме собою, з церковних амвонів її проголошували греко-католицькі та православні священники. І як наслідок, у 1918 р. утворився Українсько-канадський горожанський комітет на підтримку УНР, який звернувся до уряду Канади з проханням:

- визнати Українську Народну Республіку;
- представникам уряду добиватися на Мирній конференції по закінченню війни встановлен-ня кордонів УНР за етнографічним принципом;
- виведення іноземних військ з території Української держави³.

До цього можна додати, що від української громади Канади були і представники на Па-ризькій мирній конференції по завершенні Першої світової війни, протягом 1920-1923 рр. у Ка-наді діяло дипломатичне представництво Західноукраїнської Народної Республіки⁴.

В Канаді зростали нові покоління українців, які вже там народилися. Прибували нові пере-селенці. Виникали численні українські організації. Українці активно включалися не лише в економічне життя обраної Батьківщини, але й тяжіли до участі у її політичному житті. Спочат-ку вони завойовували шляхом виборів певні позиції на місцевому, потім провінційному, а зго-дом на федеральному рівні.

Загалом, можна говорити, що організації українців періоду формування етнічної групи, а саме: результати першої хвилі імміграції поклали початок становленню організованого життя українців у Канаді. Вони склалися в більшості випадків з товариств, об'єднаних навколо цер-ковних парафій та осередків читалень «Просвіти»⁵.

Значна кількість українських організацій входить до складу Конгресу українців Канади (на період створення Комітет українців Канади). Саме ця організація виступає від імені переважної більшості українців країни, представляючи їхні інтереси у державних установах і засобах масо-вої інформації.

Заснований у 1940 р. за підтримки канадського уряду для більш ефективної взаємодії українців з правлячими колами Канади, КУК об'єднав практично всі громадські організації української громади. «Хоча українці поселилися в Країні кленового листка ще наприкінці ХІХ століття, – зазначав Петро Саварин, відомий правник і громадський діяч українського поход-ження, – то взяло повних 50 років, поки їх визнали за окрему етнічну групу, зі своєю власною мовою, культурою та історією»⁶. Мова йшла саме про створення Комітету українців Канади.

З часу утворення КУК пройшло вісімдесят років. За той час мінялися структури і назви ор-ганізацій. Колишні ініціатори створення КУК, у свою чергу, доповнювалися дочірніми ор-ганізаціями. Загалом до Конгресу належить близько 200 українських установ та організацій, у т.ч. його провінційні та місцеві відділення. Його основу складають⁷:

- Союз українців-самостійників, заснований активістами Української православної церкви у Саскатуні в 1927 р.. Ця організація складається з окремих чоловічих, жіночих (Союз українок Канади, заснований у 1926 р.), молодіжних (Союз української молоді Канади, заснований у 1931 р.) і чотирьох локальних студентських і культурних центрів;

³ Kordan, B., Luciuk, L. (Ed.), (1986). *A delicate and Difficuly Question. Documents in the History of Ukraini-ans in Canada 1899-1962*, Kingston, The Limestone Press, p. 42.

⁴ Макар, В. (2008). Дипломатичне представництво Західноукраїнської народної республіки в Канаді (1920-1923 рр.), *Науковий вісник Дипломатичної академії України*, Випуск 14, Київ, 2008, с. 229-234.

⁵ Макар, В. (2006). *Соціально-політична інтеграція українців у поліетнічне суспільство Канади*, Чернів-ці, Прут, с. 142-143.

⁶ Саварин, П. (1998). Спогади про багатокультурність, політику, КІУС, *Західньоканадський Збірник*, Ч. 3, Едмонтон, с. 317.

⁷ Husar-Struk, D. (Ed.), (1993). *Encyclopedia of Ukraine*, Toronto, University of Toronto Press, Volume V, p. 357-358.

- Центральні українських католиків, заснована в 1932 р. У своєму складі вона має окремі чоловічі (Братство українських католиків), жіночі (Ліга українських католицьких жінок, заснована в 1944 р.) і молодіжні (Українське католицьке юнацтво, засноване в 1939 р.) філії;

- найстарішою політичною організацією націоналістичного крила є Українське національне об'єднання – УНО (мельниківці), засноване в Едмонтоні у 1932 р. Сьогодні воно продовжує володіти мережею народних домів і відповідних філій, таких, як танцювальні ансамблі й хори, в усіх найбільших українських центрах Канади;

- останнім нинішнім членом КУК є Ліга визволення України (бандерівці), заснована в Торонто у травні 1949 р. Складена повністю з представників третьої хвилі імміграції, вона є найвпливовішою в центральній Канаді. Осередки Ліги, її жіночі асоціації і підлегла їй Спілка української молоді (СУМ), існують також у більшості українських громад Канади.

Важливим у процесі формування Комітету українців Канади було те, що на час його заснування учасниками було погоджено про тимчасовість його існування виключно до завершення війни⁸. Але саме турбота про долю Материкової Батьківщини та представлення інтересів української громади у багатонаціональному канадському суспільстві, окреслило процес успішної діяльності Конгресу і по теперішній час.

У процесі творення КУК, виокремлено його основні завдання: по-перше, консолідація української думки та координація діяльності українців Канади, щоб допомогти Канаді та Великобританії успішно завершити війну⁹; по-друге, сприяти українцям в Європі у боротьбі за незалежність України¹⁰.

22-24 червня 1943 р. відбувся Перший Конгрес українців Канади, який окреслив цілі діяльності організації. На Перший з'їзд було запрошено ряд канадських високопосадовців, які наголосили на важливості існування Комітету. До початку роботи Конгресу сформовано вісім Комісій: Верифікаційна, Резолюційна, Транспортно-фінансова, Ділова, Преси, Бесідників-гостей, Гостей та Концертowa. Створено Ширшу Раду, яка включала по 20 представників від кожної групи, що займають видатні становища в громадському житті Канади. Нараховувалося близько 150 відділів, до складу яких входили представники локальних установ складових домінальних організацій¹¹.

Як вже зазначалося, в часи переговорів про об'єднання говорилося лише про тимчасовий Комітет для координації дій на час війни. Вперше, про важливість його існування по завершенні війни зауважив президент Василь Кушнір на сесії Ширшої Ради і Президії КУК 23 червня 1943 р., обґрунтовуючи свою тезу тими проблемами, які виникнуть в часи повоєнної стабілізації внутрішньо-канадського життя та порушив проблему локального розширення КУК¹².

Другий Конгрес українців Канади 4-6 червня 1946 р., який проходив під впливом канадської участі в перемозі у Другій світовій війні. Серед іншого Конгрес визначив, що першочергові завдання КУК не досягнуті: мир у світі не стійкий, а українське питання вирішено не на користь українців, тому було вирішено, що КУК повинен існувати далі¹³. Ініціативу подальшого існування Комітету українців Канади підтримав також федеральний уряд, який вважав за краще вести справи з одним визнаним представником українців. На вересень місяць цього ж року припадає і Меморандум від КУКу до Паризької мирної конференції щодо важливості приділення уваги до української проблематики, зокрема питання української державності по завершенні Другої світової війни¹⁴. На жаль, ці пропозиції не були зреалізовані.

Впродовж своєї діяльності, а також вже у теперішній час, Конгрес українців Канади керується наступним:

- надійно представляти інтереси українців Канади перед урядом та населенням країни;

⁸ Luciuk, L. (2000). *Searching for Place. Ukrainian Displaced Persons, Canada, and the Migration of Memory*, Toronto, University of Toronto Press, p. 47.

⁹ Luciuk, L. (1980). *Ukrainians in the Making. Their Kingston Story*, Kingston, The Limestone Press, 1980, p. 69.

¹⁰ Potrebienko, H. (1977). *No Streets of Gold. A social history of Ukrainians in Alberta*, Vancouver, New Stars Books, p. 272.

¹¹ *Перший все-канадський Конгрес українців Канади*, (1943), Вінніпег, Накладом КУК, с. 3-19.

¹² *Там само*, с. 75.

¹³ *Другий все-канадський Конгрес українців Канади*, (1946), Торонто, Накладом КУК, с. 158.

¹⁴ Kordan, B., Luciuk, L. (Ed.), (1986). *Op cit.* P. 142-146.

- координувати та посилювати участь української етнічної групи в культурному і соціальному житті Країни кленового листка, котра базується на демократичних принципах закону, свободи, незалежності;

- пропагувати розвиток дружніх та взаємовигідних відносин між Канадою та Україною¹⁵.

Президент та члени президії КУК проводять щорічні зустрічі з міністрами федерального і провінційних урядів, депутатами Парламенту Канади, послами Канади в Україні і України в Канаді, під час яких порушуються питання стану та підтримки української діаспори, розвитку відносин між Канадою і Україною. Будучи активним членом Світового конгресу українців, КУК активно відстоює позицію України у теперішній складній ситуації останньої.

Іншим компонентом уваги до української проблематики виступає персональний вимір зацікавленості представників української громади.

Важливим елементом етнічної інтеграції в поліетнічне суспільство виступає участь представників української етнічної групи в політичному та державному житті країни, в даному випадку Канади. Мова йтиме про так званий «вхідний статус», за твердженням Дж. Портера¹⁶, котрий в свою чергу дає підстави говорити про те, наскільки представники етносу причетні та беруть участь у політичному житті суспільства в умовах багатокультурного середовища. В Канаді склалися достатньо толерантні взаємовідносини між засновниками федерації, маємо на увазі англоканадців та франкоканадців, і представниками інших етнічних груп, що в свою чергу беруть активну участь в розбудові канадського суспільства.

Серед представників української громади Канади було і є чимало осіб, котрі досягли значних успіхів у політичній та громадській діяльності. До них належать: Рамон Гнатишин – 24-й генерал-губернатор Канади (1990-1995), особа яка зійшла на найвищий політичний щабель канадського суспільства; Інтін Глинка – депутат Палати Громад Парламенту Канади (1940-1949), активний лобіст прийняття біженців і переміщених осіб, в тому числі й українського походження, після Другої світової війни; Майк Стар – депутат Палати Громад Парламенту Канади (1952-1957), а згодом Міністр праці в уряді Дж. Дефінбейкера, особа яка запам'яталася критикою в адресу дотримання прав людини в колишньому Радянському Союзі; Рейнелл Андрейчук – Сенатор Канади (1993-2019), канадська політична діячка та дипломат, яка послідовно та активно підтримує Україну, внесла на розгляд 19 червня 2003 р. і Сенат Канади одностайно схвалив історичну резолюцію, проект якої підготував Конгрес українців Канади: «Палата закликає Уряд Канади: визнати Український Голодомор/Геноцид 1932-33 та осудити будь-яке намагання заперечувати або викривляти цю історичну правду, як ніщо інше, тільки геноцид»¹⁷.

Ніякою мірою, не применшуючи значення зазначених вище осіб, на нашу думку і це є компонентом предмету нашого дослідження, важливо приділити увагу діяльності двох осіб, Михайла Лучковича і Павла Юзика, які саме в той період найбільш були причетними до питання відстоювання української державності.

Важливою віхою на шляху інтеграції українців до канадського суспільства, котра практично ставила представників української етнічної групи на один рівень із представниками інших етносів і відповідно, піднесла статус українців загалом, стало обрання М. Лучковича за списком Об'єднання фермерів Альберти до федерального парламенту у 1926 р¹⁸.

Згодом, власне через півстоліття, Володимир Шарик, пишучи біографію Михайла Лучковича для другого тому книги «Українці в Альберті»¹⁹ зауважив, що, крім того, що обрання його депутатом федерального парламенту покладало на Лучковича обов'язок представляти економічні та політичні інтереси провінції, українські виборці Вегревілу, де його обрали, більше сподівались на те, що їх обранець буде гідно відстоювати у федеральній владі інтереси української етнічної групи не лише Альберти, але й усієї Канади.

Щонайменше понад десятирічна праця Михайла Лучковича в Альберті, його бурхлива громадська діяльність зробили його відомою людиною, яка вміла постояти за інтереси всього суспільства, зокрема ж, українців, які у багатьох місцевостях складали більшу частину жителів.

¹⁵ *Ukrainian Canadian Congress. Purposes and Objects*, режим доступу: <http://www.ucc.ca>.

¹⁶ Porter, J. (1981). *The Vertical Mosaic: An analysis of Social Class and Power in Canada*, Toronto, p. 71-72.

¹⁷ *VIII Світовий Конгрес українців. Звіти 1998-2003*, (2003), Київ, Укр. дім, с. 199.

¹⁸ *Українські поселення: Довідник*, (1980), Нью-Йорк, The Ukrainian Center for Social Research. с. 216.

¹⁹ Goresky, I., Hannonchko, F., Holubitsky, N., (Eds.), (1981), *Ukrainians in Alberta*, Vol. 2, Edmonton, p. 89-102.

Широка підтримка виборців, передусім українського походження, принесла Лучковичу 14 вересня 1926 р. перемогу над лібералом з Мандери Джоозефом МакКелумом у 700 голосів. «Це був незабутній день для українців»²⁰, – так підсумував перемогу Лучковича Володимир Шарик.

У книзі, яка спрямована на дослідження проблем інтеграції українців у канадське багатонаціональне суспільство, мабуть, насамперед потрібно вказати на те, яку ж роль відіграв Михайло Лучкович як депутат федерального законодавчого органу влади саме в інтеграційних процесах канадських українців, хоч, безумовно, це складало лише якусь частину його депутатських обов'язків. М. Лучкович здобув широке визнання у Канаді та за її межами саме як захисник інтересів як українців у своїй державі, так і поза нею – у Польщі, Радянському Союзі.

Іншою справою, яка набула широкого розголосу не лише в Канаді, але й в Європі, і принесла визнання М. Лучковичу як політикові високого рівня, була так звана «пацифікація» польською владою українських сіл в Галичині восени 1930 р. У своїй промові у Парламенті 8 травня 1931 р. Лучкович різко засудив цю нелюдську розправу над західними українцями і вимагав її осуду на форумі Ліги Націй та перед світовою громадськістю²¹.

Попередньо, 24 квітня, Лучкович звернувся з цього приводу з листом до прем'єр-міністра Канади Беннета, в якому детально описав насилля над західними українцями за роки, що пройшли після Першої світової війни. Він зокрема зазначав, що 8-мільйонна українська громада Польщі зазнала «найбільш диявольських» переслідувань. З майже 3000 українських шкіл, що діяли за австрійських часів, лише 400 продовжували діяльність, а з 17 вищих шкіл залишилося лише 3 і то як двомовні. На дев'яти сторінках листа його автор відтворив ту страхітливу картину насилля над східними галичанами, якого вони зазнали²².

Вершиною парламентської кар'єри М. Лучковича вважають його участь 1-9 жовтня 1931 р. як представника Канади і Великобританії в конгресі Міжпарламентської унії у Бухаресті. Тоді він відвідав Великобританію, Швейцарію, Польщу, Румунію. Побував на Буковині і в Галичині. Це була не просто поїздка, щоб формально виконати представницьку функцію високого державного рівня. Лучкович на міжнародному рівні знову загострив українську проблему в Польщі, Румунії, Радянському Союзі²³. Він зустрічався з державними діячами і видними дипломатами, обстоюючи інтереси поневолених українців. Лучкович мав численні зустрічі в Польщі, під час яких наполегливо домагався гарантій прав українців у цій державі.

З неменшою наполегливістю Лучкович домагався осуду Голодомору в Україні у 1932-1933 рр. як під час виступів у Парламенті, так і під час своїх зустрічей з політиками, громадськими діячами, у виступах в засобах масової інформації²⁴.

Отже, від часу депутатства Михайла Лучковича можна розпочати відлік участі українців у найвищому законодавчому органі Канади, що суттєво сприяло консолідації етногрупи з одного боку, а з іншого – початок активної уваги до українського питання загалом.

Сенатор Павло Юзик народився 1913 р. у провінції Саскачеван в родині вихідців із Сокальщини, що на Львівщині. Зробив докторат з історії в Міннесотському університеті (США) у 1958 р. Працював професором історії і славістики в Манітобському (Вінніпег) і Оттавському університетах. З 1963 р. – член канадського Сенату. Тричі представляв Канаду на сесіях ООН, дев'ять разів – на конференціях НАТО, на сесії НБСЄ, виступив одним з ініціаторів політики багатокультурності Канади. Юзик з молодих років брав активну участь у житті української спільноти Канади. Зокрема був співзасновником і президентом Молоді УНО, членом управи КУК, президентом канадського Товариства славістів, очолював Комісію прав людини СКВУ тощо²⁵.

Сенатор Юзик залишив по собі цілий ряд наукових праць з історії, політології, соціології. Проте, саме тут буде доцільним згадати про його працю «Для добра Канади», що вийшла з нагоди десятиліття його сенаторської діяльності у 1973р. Власне, це є збірка його промов у Сенаті, виступів на прийняттях, конференціях²⁶. Цілком зрозуміло, що Юзик як канадський сена-

²⁰ Ukrainians in Alberta, Vol. 2, (1981), Op cit., p. 94.

²¹ Ibid, p. 97.

²² UCAMA/УКАМА, The Michael Luchkovich Collection, Vol. 3, F. 5.

²³ UCAMA/УКАМА, The Michael Luchkovich Collection, Vol. 2, F. 17.

²⁴ Ibid, F. 24.

²⁵ Марунчак, М., (Ред.), (1986), *Бібліографічний довідник до історії українців Канади*, Вінніпег, с. 700-701.

²⁶ Yuzyk, P. (1973). *For a Better Canada*, Toronto, Ukrainian Echo, 352 p.

тор у своїх діях передусім дбав про добро для своєї держави (зрештою, й книга так названа), її громадян. Дбаючи про суспільно-культурний розвиток усіх етнічних груп Канади, він завжди мав на увазі свою рідну – українську. Яскравим підтвердженням тому може служити його об'ємиста доповідь «Українці в Канаді», виголошена на конференції в Монреалі 9-11 червня 1972 р., в якій він переконливо змалював картину прибуття, розселення, участі українців у суспільно-політичному та соціально-економічному розвитку обраної батьківщини, труднощів у вживанні до нових для себе умов і ролі, яку вони відіграли та продовжують відігравати у канадському суспільстві.

Сьогодні, в умовах незалежної України, достатньо широко висвітлюється роль провідних діаспорних українських громадсько-політичних організацій та їх лідерів у змаганнях на міжнародній арені за визволення України з-під радянського панування. Серед таких лідерів був канадський сенатор Павло Юзик, який на міжнародних форумах та у стінах канадського Парламенту не переставав виступати за суверенітет України. У згаданій книзі другий розділ присвячений виключно цій проблемі. Він так і називається «Заяви про Радянський Союз і Україну»²⁷. Наприклад, промова Юзика у Сенаті 22 січня 1969 р. «День української незалежності»²⁸, будувалася на тому, що «Радянська Україна не є вільною ані суверенною державою», що над нею ще з царських часів панує Росія. Юзик закликав правлячі кола своєї держави докласти зусиль, щоб допомогти Україні здобути суверенітет. 22 квітня 1970 р. Юзик присвятив свій виступ у Сенаті 100-річчю з дня народження Леніна, в якому розкрив справжню суть «ленінської національної політики» в СРСР. Тут йшлося вже не тільки про українців, але й про усі інші, поневолені більшовизмом народи²⁹.

Таким чином, питання української державності, дотримання прав населення на території колишньої УРСР, завжди турбувало українську етнічну групу Канади, в усякому випадку до проголошення незалежності України, та встановлення дипломатичних зносин між державами. Передусім, це стосується Комітету українців Канади, котрий був створений з громадських об'єднань та за сприянням канадського суспільства. Важливим компонентом впливу на правлячі кола країни поселення також виступала і діяльність окремих представників політичного істеблішменту Канади з українським корінням, щодо зазначення проблем української державності.

Список джерел

1. VIII Світовий Конгрес Українців. Звіти 1998-2003, (2003), Київ, Укр. дім, 251 с.
2. Марунчак, М. (Ред.) (1986). *Бібліографічний довідник до історії українців Канади*, Вінніпег, 735 с.
3. *Другий все-канадський Конгрес українців Канади*, (1946), Торонто, Накладом КУК, 197 с.
4. Макар, В. (2006). *Соціально-політична інтеграція українців у поліетнічне суспільство Канади*, Чернівці, Прут, 284 с.
5. Макар, В. (2008). Дипломатичне представництво Західноукраїнської народної республіки в Канаді (1920-1923 рр.), *Науковий вісник Дипломатичної академії України*, Випуск 14, Київ, 2008, с. 229-234.
6. *Перший все-канадський Конгрес українців Канади*, Вінніпег, Накладом КУК, 1943, 216 с.
7. Саварин, П. (1998). Спогади про багатокультурність, політику, КІУС, *Західньоканадський Збірник*, Ч. 3, Едмонтон, с. 311-380.
8. *Українські поселення: Довідник*, (1980), Нью-Йорк, The Ukrainian Center for Social Research. 351 с.
9. Husar-Struk, D. (Ed.), (1993). *Encyclopedia of Ukraine*, Toronto, University of Toronto Press, Volume V, 886 p.
10. Kordan, B., Luciuk, L. (Ed.), (1986). *A delicate and Difficuly Question. Documents in the History of Ukrainians in Canada 1899-1962*, Kingston, The Limestone Press, 173 p.

²⁷ Yuzyk, P. (1973). *Op. cit.*, p. 177-278.

²⁸ Ibid, p. 207-216.

²⁹ Ibid, p. 237-240.

11. Kordan, B. (2001). *Canada and the Ukrainian Question, 1939-1945: A study in Statecraft*, Montreal, McGill-Queen's University Press, 258 p.
12. Luciuk, L. (2000). *Searching for Place. Ukrainian Displaced Persons, Canada, and the Migration of Memory*, Toronto, University of Toronto Press, 576 p.
13. Luciuk, L. (1980). *Ukrainians in the Making. Their Kingston Story*, Kingston, The Limestone Press, 1980, 161 p.
14. Porter, J. (1981). *The Vertical Mosaic: An analysis of Social Class and Power in Canada*, Toronto, 626 p.
15. Potrebienko, H. (1977). *No Streets of Gold. A social history of Ukrainians in Alberta*, Vancouver, New Stars Books, 311 p.
16. *Ukrainian Canadian Congress. Purposes and Objects*, режим доступу: <http://www.ucc.ca/>
17. UCAMA/YKAMA, The Michael Luchkovich Collection, Vol. 2, F. 17, F. 24. Vol. 3, F.5.
18. Goresky, I., Hanocho, F., Holubitsky, N. (Eds.), (1981). *Ukrainians in Alberta*, Vol. 2, Edmonton, 282 p.
19. Yuzyk, P. (1973). *For a Better Canada*, Toronto, Ukrainian Echo, 352 p.

References

1. VIII Svitovyi Kongress Ukraintsiv. Zvity 1998-2003, (2003). Kyiv, Ukr. Dim, 251 s.
2. Marunchak, M., (Red.), (1986) *Bibliographichniy dovidnyk do istorii ukraintsiv Kanady*, Winnipeg, 735 s.
3. *Druhyi vse-kanadskyi Kongres ukraintsiv Kanady*, (1946). Toronto, Nakladom KUK, , 197 s.
4. Husar-Struk, D. (Ed.), (1993). *Encyclopedia of Ukraine*, Toronto, University of Toronto Press, Volume V, 886 p.
5. Kordan, B., Luciuk, L. (Ed.), (1986). *A delicate and Difficuly Question. Documents in the History of Ukrainians in Canada 1899-1962*, Kingston, The Limestone Press, 173 p.
6. Kordan, B. (2001). *Canada and the Ukrainian Question, 1939-1945: A study in Statecraft*, Montreal, McGill-Queen's University Press, 258 p.
7. Luciuk, L. (2000). *Searching for Place. Ukrainian Displaced Persons, Canada, and the Migration of Memory*, Toronto, University of Toronto Press, 576 p.
8. Luciuk, L. (1980). *Ukrainians in the Making. Their Kingston Story*, Kingston, The Limestone Press, 1980, 161 p.
9. Makar, V. (2006). *Sotsialno-politychna integratsiia ukraintsiv u polietnichne suspilstvo Kanady*, Chernivtsi, Prut, 284 s.
10. Makar, V. (2008). *Dyplomatychnye predstavnytstvo Zahidnoukrainskoi narodnoi respubliky v Kanadi (1920-1923 rr.)*, *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy*, Vypusk 14, Kyiv, 2008, s. 229-234.
11. *Pershyi vse-kanadskyi Kongres ukraintsiv Kanady*, (1943), Winnipeg, Nakladom KUK, , 216 s.
12. Porter, J. (1981). *The Vertical Mosaic: An analysis of Social Class and Power in Canada*, Toronto, 626 p.
13. Potrebienko, H. (1977). *No Streets of Gold. A social history of Ukrainians in Alberta*, Vancouver, New Stars Books, 311 p.
14. Savaryn, P. (1998). *Spohady pro bahatokulturnist, polityku, KIUS, Zahidnokanadskyi Zbirnyk*, Ch. 3, Edmonton, s. 311-380.
15. *Ukrainski poselennia: Dovidnyk*, (1980), Niu-York, The Ukrainian Center for Social Research. 351 s.
16. *Ukrainian Canadian Congress. Purposes and Objects*, rezym dostupu: <http://www.ucc.ca/>
17. UCAMA/YKAMA, The Michael Luchkovich Collection, Vol. 2, F. 17, F. 24. Vol. 3, F.5.
18. Goresky, I., Hanocho, F., Holubitsky, N., (Eds.), (1981), *Ukrainians in Alberta*, Vol. 2, Edmonton, 282 p.
19. Yuzyk, P. (1973). *For a Better Canada*, Toronto, Ukrainian Echo, 352 p.